

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/828/2015
Identifikačné číslo spisu:	2611204468
Dátum vydania rozhodnutia:	27.10.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:2611204468.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne : B. H., bývajúca v M., zastúpená JUDr. Alenou Arbetovou, advokátkou v Holíči, Námestie sv. Martina 3A, proti žalovanému : D. H., bývajúci v S., zastúpený JUDr. Dušanom Mikulášom, advokátom v Bratislave, Nejedlého 12, o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, vedenom na Okresnom súde Senica pod sp. zn. 9 C 56/2011, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 15. januára 2014 sp. zn. 11 Co 204/2012, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Trnave z 15. januára 2014 sp. zn. 11 Co 204/2012 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Senica rozsudkom z 18. apríla 2012 č. k. 9 C 56/2011-273 bezpodielové spoluvlastníctvo účastníkov, ktoré zaniklo dňom právoplatnosti rozsudku Okresného súdu Senica č. k. 12 C 188/2007-53 zo dňa 9.4.2008, t. j. dňom 30.4.2008 vyporiadal tak, že do výlučného vlastníctva žalobkyne prikázal hnuťelné veci v celkovej hodnote 40 € a do výlučného vlastníctva žalovaného prikázal hnuťelné veci v celkovej hodnote 2 334,32 €. Uložil žalovanému zaplatiť žalobkyni titulom finančného vyrovnania sumu 6 864,30 € do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozsudku. Zaviazal žalobkyňu a žalovaného každého z nich zaplatiť súdny poplatok vo výške 309,22 € na účet okresného súdu do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia. Vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Súd prvej inštancie v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že pokiaľ ide o hnuťelné veci, tieto prikázal do vlastníctva účastníkov v súlade s hľadiskom účelného využitia týchto vecí tak, ako účastníci vecí z BSM po zániku manželstva užívali a doposiaľ užívajú, v súlade s návrhom samotných účastníkov. Pokiaľ ide o spoločné úvery existujúce ku dňu zániku manželstva, tieto boli ku dňu vyporiadania už splatené, preto tieto neprikazoval do vlastníctva účastníkov, ale na ne prihliadol pri určení sumy finančného vyrovnania. Žalobkyni boli z BSM prikázané veci v hodnote 40 €, žalovanému veci v hodnote 2 334,32 €. Aby boli podiely oboch účastníkov rovnaké, je žalovaný povinný vyplatiť žalobkyni sumu 1 147,16 €. Zo spoločných prostriedkov vynaložených na majetok žalovaného patrí žalobkyni suma 6 706 € (931,55 € + 1 724,80 € + 232,35 € + 3 817,30 €), ktoré je žalobkyni povinný nahradiť žalovaný. Z výlučných prostriedkov žalovaného vynaložených na spoločný majetok účastníkov patrí žalovanému suma 988,86

€, ktorú je žalovanému povinná nahradiť žalobkyňa. P o zrátaní uvedených súm je zrejmé, že v konečnom dôsledku je žalovaný povinný na vyrovnanie podielov zaplatiť žalobkyni sumu 6 864,30 € (1 147,16 € + 6 706 € - 988,86 €). Pokiaľ ide o návrh žalovaného, aby suma 150 000 Sk vyplatená po rozvoze manželstva žalobkyni bola započítaná pri vyporiadaní BSM v prospech žalovaného, uvedené nie je možné, nakoľko k vyporiadaniu BSM došlo až rozhodnutím súdu, preto plnenie vo výške 150 000 Sk nemohlo byť plnením na účely vyporiadania BSM. Navyše toto plnenie ako plnenie na účely vyporiadania BSM posudzoval len žalovaný, žalobkyňa uvedené v konaní popierala s tvrdením, že išlo o peňažné plnenie na účely zabezpečenia bývania pre ňu a pre maloletého syna účastníkov po tom, ako sa so synom odsťahovali z rodinného domu žalovaného. Na tom nič nemení fakt, že právna zástupkyňa žalobkyne pri snahe o mimosúdne vyporiadanie BSM bola v tom čase ochotná akceptovať sumu 150 000 Sk ako čiastočné plnenie z titulu vyporiadania spoločného majetku účastníkov. Výrok o súdnom poplatku odôvodnil ustanovením § 2 ods. 1 písm.c/ zákona č. 71/1992 Zb. v znení neskorších predpisov, a to podľa položky č. 6 písm.c/ Sadzobníka súdnych poplatkov uvedeného zákona. Výrok o trovách konania odôvodnil ustanovením § 142 ods. 2 O.s.p. a náhradu trov konania žiadnemu z účastníkov nepriznal.

2. Krajský súd v Trnave na odvolanie žalovaného rozsudkom z 15. januára 2014 č. k. 11 Co 204/2012-321 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že bezpodielové spoluvlastníctvo účastníkov, ktoré zaniklo dňom právoplatnosti rozsudku Okresného súdu Senica č. k. 12 C 188/2007-53 zo dňa 9.4.2008, t. j. dňom 30.4.2008 vyporiadal tak, že do výlučného vlastníctva žalobkyne prikázal hnuťelné veci v celkovej hodnote 40 €. Do výlučného vlastníctva žalovaného prikázal hnuťelné veci v celkovej hodnote 2 334,32 €. Uložil žalovanému zaplatiť žalobkyni titulom finančného vyrovnania sumu 1 885,22 € do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozsudku. Zaviazal žalobkyňu a žalovaného spoločne a nerozdielne zaplatiť súdny poplatok vo výške 618,44 € Okresnému súdu Senica do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Výslovil, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov tohto konania. Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie vec správne právne posúdil. Správne určil podiel oboch manželov na spoločnom majetku rovným dielom. Pokiaľ sa týka namietaných úverov dospel k záveru, že súd prvej inštancie dostatočným spôsobom preukázal výšku poskytnutého úveru, dátum poskytnutého úveru, spôsob splácania, dobu a výšku nesplatennej časti ku dňu zániku BSM, a správne aj jednotlivé úvery vyporiadal. Súd prvej inštancie sa však nesprávne vysporiadal so sumou 150 000 Sk, ktorú žalovaný vyplatil žalobkyni po rozvoze manželstva z vlastných finančných prostriedkov po predaji svojho rodinného domu. Žalobkyňa prijatie tejto čiastky aj pôvod finančných prostriedkov potvrdila. Uviedla však, že uvedená suma nebola v rámci vyporiadania BSM, ale bola jej poskytnutá za účelom zabezpečenia bývania pre ňu a pre maloletého syna, keďže žalovaný rodinný dom mu vlastnícky patriaci, v ktorom rodina bývala, predal. Nestotožnil sa s názorom súdu prvej inštancie a uvedenú sumu považoval za sumu, ktorú je potrebné zarátať v rámci vyporiadania BSM v prospech žalovaného, keďže jednoznačne po zániku BSM, teda po rozvoze manželstva, z vlastných finančných prostriedkov žalovaný túto sumu zaplatil žalobkyni. Účel, za akým táto suma bola zaplatená a to zabezpečenie bývania vôbec nebráni zarátaniu uvedenej sumy do BSM. Vzhľadom k vyššie uvedeným skutočnostiam zmenil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie. Zmenil taktiež výrok ohľadne zaplatenia súdneho poplatku, kde zo zákona je povinnosť zaplatiť súdny poplatok solidárna u oboch účastníkov. O práve na náhradu trov celého konania rozhodol podľa § 224 ods. 2 O.s.p. za použitia ustanovenia § 142 ods. 2 O.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa, ktorého prípustnosť odôvodňovala ustanovením § 238 ods. 1 O.s.p. a dôvodnosť nesprávnym právnym posúdením veci. Namietala, že žiadna dohoda o vyporiadaní BSM medzi ňou a žalovaným nikdy uzatvorená nebola, názor odvolacieho súdu je nesprávny. Nie je dôvod, aby sa každá platba po zániku BSM považovala za časť neskoršieho vyporiadania (ak vôbec k vyporiadaniu príde), alebo sa do vyporiadania zarátavala. Zákon takéto započítanie umožňuje len priamo pri vyporiadaní BSM, alebo § 580 a nasl. OZ. Avšak sumu 150 000 Sk, ktorú jej žalovaný vyplatil nebola pohľadávkou. Rovnako nie je možné, aby súd akceptoval čiastkové (nie čiastočné) vyporiadanie BSM. Súd mal dohodu pre jej rozpor s dobými mravmi odmietnuť, nakoľko žiadna zákonná úprava mu neumožňuje rozhodnúť o „doplatení“ vyporiadania vzťahujúcim sa na jednu vec. Žalovaný, aby sa z rodinného domu odsťahovali, ponúkol synovi a jej finančnú čiastku na nájdanie ubytovania, avšak nikdy nešlo o vyporiadanie. Z právneho hľadiska ako aj ich vôle a vyjadreného zámeru išlo o dar. Navyše to bolo v čase, keď BSM už zaniklo a názor súdu, že na každú sumu uhradenú medzi bývalými manželmi po rozvoze sa prihliada ako na vyporiadanie, nemá

oporu v zákone ani súdnej praxi. To, že ani ona ani žalovaný nepovažovali dar za vyplatenie z BSM dokazuje jej návrh, ako aj vyjadrenie žalovaného. Žalovaný prvý raz označil dar za sumu vyporiadania až po tom, ako ho k tomu nepriamo naviedol súd prvej inštancie pri jeho výpovedi. Dovtedy žalovaný nikdy neuviedol a ani sa nesprával tak, že by tento dar považoval za sumu vyporiadania. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalovaný vo svojom písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobkyne navrhol dovolanie žalobkyne proti rozsudku odvolacieho súdu zamietnuť.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. (ďalej len „C.s.p.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá C.s.p. (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, zastúpená advokátom, proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom, preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

7. Vzhľadom k tomu, že dovolanie bolo podané pred 1. júlom 2016, t. j. za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, dovolací súd postupoval v zmysle vyššie citovaného § 470 ods. 2 C.s.p. a prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle § 236, § 237 ods. 1 O.s.p. a § 238 O.s.p.

8. V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi; tieto dôvody neposudzuje podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu dovolania. Osobitne treba zdôrazniť, že dovolací súd bez ohľadu na obsah dovolania a podstatu dovolacích námietok vždy skúma, či v konaní nedošlo k procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p. a tiež tzv. iným vadám konania, majúcim za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (viď § 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolacie konanie má prieskumnú povahu; dovolací súd v ňom dokazovanie nevykonáva (§ 243a ods. 2 veta druhá O.s.p.).

9. Vzhľadom na zákonnú povinnosť vyplývajúcu z § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. dovolací súd najskôr skúmal, či v konaní nedošlo k procesným nesprávnostiam, vykazujúcim znaky procesných väd v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p.

10. Dovolací súd vzhľadom na dôvod dovolania a svoju zákonnú povinnosť osobitne skúmal, či v konaní (ne)došlo k odňatiu možnosti konať pred súdom (§ 241 ods. 2 písm.a/ O.s.p. v spojení s § 237 ods. 1 písm.f/ O.s.p.) tým, že odvolací súd nečakane založil svoje rozhodnutie na inom právnom ustanovení. Dospel pritom k záveru, že konanie je takouto vadou postihnuté.

11. Pod odňatím možnosti pred súdom konať (§ 237 ods. 1 písm.f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Táto vada konania znamená porušenie základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

12. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 ods. 1 písm.f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

13. Podľa § 213 ods. 2 O.s.p. (účinného v čase rozhodovania odvolacieho súdu), ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

14. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je zrejmé, že v prejednávanej veci odvolací súd vec posúdil (týka sa to istiny 150 000 Sk, ktorú žalovaný vyplatil žalobkyni po rozvode manželstva z vlastných finančných prostriedkov) ako sumu, ktorú je potrebné zarátať v rámci vyporiadania BSM v prospech žalovaného, bez toho, aby to hmotnoprávne posúdil a náležite odôvodnil, ku ktorému sa účastníci dovtedy nevyjadrovali.

15. Súd prvej inštancie sa totiž zaoberal predmetnou istinou 150 000 Sk vyplatenou po rozvode manželstva žalovaným žalobkyni a uzavrel, že ju nie je možné započítať pri vyporiadaní BSM, nakoľko k vyporiadaní BSM došlo až rozhodnutím súdu, preto predmetné plnenie nemohlo byť plnením na účely vyporiadania BSM. Navyše toto plnenie ako plnenie na účely vyporiadania BSM posudzoval len žalovaný, žalobkyňa uvedené popierala s tvrdením, že išlo o peňažné plnenie na účely zabezpečenia bývania pre ňu a maloletého syna ako sa odsťahovali z rodinného domu žalovaného. Naproti tomu odvolací súd svoj zmeňujúci rozsudok založil na inom právnom posúdení predmetného nároku, hoci na pojednávaní konanom na odvolacom súde dňa 11. decembra 2013 sa nedotazoval účastníkov, či majú záujem vyjadriť sa k inému možnému posúdeniu veci.

16. Podľa § 213 ods. 2 O.s.p. musia byť súčasne splnené dve podmienky, a to 1. musí ísť o ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a 2. toto ustanovenie musí byť pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej. Ak sú súčasne splnené obe podmienky, je odvolací súd povinný vyzvať účastníkov, aby sa k novej aplikácii tohto ustanovenia vyjadrili. Za danej právnej úpravy je porušenie povinnosti zo strany súdu potrebné kvalifikovať ako odňatie možnosti účastníkom konať pred súdom. Občiansky súdny poriadok stojí na zásade predvídateľnosti rozhodnutí súdu. Predvídateľné je také rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup pri konaní a rozhodovaní. Zákon ustanovuje, že účastníci by nemali byť zaskočení možným iným právnym posúdením veci súdom bez toho, aby im bolo umožnené tvrdiť skutočnosti významné z hľadiska sudcovho právneho názoru a navrhnúť k ich preukázaniu dôkazy. Sudcov iný právny názor než je názor účastníkov konania môže súd účastníkom v priebehu konania oznámiť. Účelom oboznámenia účastníkov konania s tzv. predbežným právnym posúdením veci je zameranie dokazovania na sporné skutočnosti tak, aby sa vyslovený predbežný názor sudcu potvrdil alebo vyvrátil. Úmyslom zákonodarcu novelou § 213 ods. 2 O.s.p. od 15. októbra 2008, ako to vyplýva z dôvodovej správy k novele Občianskeho súdneho poriadku, bolo v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník tak bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. Ustanovenie posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu. Odvolací súd je povinný v prípade, že mieni vec posúdiť podľa iného právneho ustanovenia, vyzvať účastníkov, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu tzv. manuálnej (poučovacej) povinnosti oprávneného súdu. Podstatou tejto povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Princíp tzv. „predbežného právneho posúdenia vecí“ vychádzajúci aj z § 213 ods. 2 O.s.p. súvisí so zameraním sa na dokazovanie sporných skutočností, a to tým spôsobom, aby účastníci konania dostali príležitosť predstaviť vlastné argumenty týkajúce sa právneho posúdenia veci. Tým by sa mohol predbežný právny názor všeobecného súdu potvrdiť alebo vyvrátiť (III. ÚS 446/2010).

17. V preskúmvanej veci z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie, odvolací súd založil svoje rozhodnutie „nečakane“ a nepredvídateľne na iných („nových“) dôvodoch, než sú prvého stupňa. Účastníkom konania tak v danej procesnej situácii odňal možnosť namietat správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní.

18. V súlade s § 213 ods. 2 O.s.p. mal odvolací súd vyzvať účastníkov, aby sa vyjadrili k možnému použitiu ustanovení iného právneho predpisu, podľa ktorých mienil danú vec posúdiť. Zo spisu vyplýva, že odvolací súd takto nepostupoval a účastníkom nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k inému právnemu posúdeniu, prípadne k aplikácii ustanovení hmotnoprávneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci neboli použité a sú pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce. Jeho procesný postup v dôsledku toho vykazuje vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm.f/ O.s.p.

19. Uvedená skutočnosť, že v konaní došlo k procesným vadám podľa § 237 ods. 1 písm.f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí odvolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne.

20. Najvyšší súd Slovenskej republiky z dôvodov vyššie uvedených zrušil rozsudok odvolacieho súdu (§ 449 ods. 1 C.s.p.) a vrátil vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 C.s.p.) s tým, že právny názor ním vyslovený je pre súd záväzný (§ 455 C.s.p.).

21. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.